

حقوق جهانی سلامت

۲۰۱۹۳۹۵

تألیف:

دکتر فاطمه فلاحتی

محمدعلی نوری

سرشناسه	: فلاحی، فاطمه، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: حقوق جهانی سلامت/تالیف فاطمه فلاحی، محمدعلی نوری.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات گنج دانش، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۳۳۸ ص.
شابک	: 978-622-6187-25-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: سازمان ملل متحد. منشور
موضوع	: حق سلامتی
موضوع	: بهداشت جهانی
موضوع	: بهداشت همگانی -- همکاری‌های بین‌المللی
موضوع	: حقوق بشر -- جنبه‌های بهداشتی
شناسه افزوده	: نوری، محمدعلی، ۱۳۳۶ -
رده‌بندی دنگ	: ۱۳۹۷ ح۷/۳/۳۲۶۰ K
رده‌بندی ربی	: ۳۴۱/۴۸۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۳۱۳۵۱

انتشارات گنج دانش

خیابان باب همایون، شماره ۳۶، سن: ۳۳۱۱۰۶/۵

خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، شماره ۱۴، تلفن: ۶۶۴۹۰۱۹۶

دفتر مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، شماره ۱۰، تلفن: ۶۶۴۸۵۰۴۸

حقوق جهانی سلامت

تألیف: دکتر فاطمه فلاحی - محمدعلی نوری

تهران، انتشارات گنج دانش، ۱۳۹۷

چاپ اول، شمارگان: ۱۰۰ جلد

لیتوگرافی: ترنج رایانه؛ چاپ: احمدی؛ صحافی: احمدی

شابک: 978-622-6187-25-1

قیمت: ۴۰,۰۰۰ تومان

۱۳	 مقدمه
بخش اول - حقوق جهانی سلامت: مبانی، منابع و قلمرو	
۲۳	 فصل اول - مفهوم شناسی و سیر تحول موضوع
۲۷	 مبحث اول: تعریف و تاریخچه سلامت و اصطلاحات مرتبط
۳۳	 گفتار اول: تعریف سلامت در اساسنامه سازمان جهانی بهداشت و سایر اسناد بین‌المللی
۳۶	 مبحث دوم: تعریف اصطلاحات مرتبط با حقوق جهانی سلامت
۳۶	 گفتار اول: سلامت بین‌المللی
۳۹	 گفتار دوم: تحول سلامت بین‌المللی به سلامت جهانی
۴۱	 گفتار سوم: سلامت جهانی
۴۴	 بند اول: تعریف و توصیف سلامت جهانی
۴۷	 بند دوم: سلامت جهانی و روابط بین‌الملل
۴۹	 بند سوم: رفع تهدیدهای پیش‌روی سلامت جهانی
۵۱	 مبحث سوم: حقوق سلامت
۵۳	 گفتار اول: حقوق سلامت به مثابه موضوع
۵۴	 گفتار دوم: حقوق سلامت به مثابه رشته تخصصی
۵۵	 مبحث چهارم: جنبه‌های مختلف حقوق سلامت
۵۵	 گفتار اول: حقوق سلامت فردی
۵۶	 گفتار دوم: حقوق سلامت ماهوی
۵۷	 گفتار سوم: حقوق سلامت نهادی
۵۷	 گفتار چهارم: حقوق سلامت عمومی
۵۸	 مبحث پنجم: تحول حقوق سلامت عمومی به حقوق جهانی سلامت
۶۰	 مبحث ششم: حقوق جهانی سلامت
فصل دوم - مبانی حقوق جهانی سلامت	
۶۳	 فصل دوم - مبانی حقوق جهانی سلامت
۶۵	 مبحث اول: تأثیر و اهمیت حق بر سلامت در نظام بین‌المللی حقوق بشر
۶۷	 گفتار اول: حقوق بشر
۶۸	 گفتار دوم: تعریف و توصیف حقوق بشر

۷۰	مبحث دوم: حق بر سلامت
۷۲	مبحث سوم: مبانی حق بر سلامت
۷۵	گفتار اول: مبانی حق بر سلامت در اسناد شاخص حقوق بشری
۷۸	مبحث چهارم: مفهوم و دامنه حق بر سلامت
۸۰	گفتار اول: مفاهیم سنتی حق بر سلامت
۸۰	بند اول: مفهوم حق دسترسی به خدمات و مراقبت سلامت
۸۱	بند دوم: مفهوم حق برخورداری از تندرستی و سعادت
۸۲	گفتار دوم: مفاهیم مدرن حق بر سلامت
۸۲	بند اول: مفهوم حق بر ایمنی سلامت جهانی
۸۴	بند دوم: مفهوم حق بر فرهنگ سلامت
۸۴	مبحث پنجم: محتوای حق بر سلامت
۸۹	گفتار اول: رابطه بین حق بر سلامت و سایر حقوق بشر
۹۰	گفتار دوم: رابطه بین حق بر سلامت، اصل عدم تبعیض و امنیت سلامت
۹۶	مبحث ششم: حق بر سلامت و آمیزه امنیت انسان
۹۹	مبحث هفتم: مبانی هنجاری حقوق جهانی سلامت
۱۰۱	فصل سوم- منابع حقوق جهانی سلامت
۱۰۳	مبحث اول: جایگاه حقوق جهانی سلامت در حوزه حقوق بین الملل
۱۰۶	مبحث دوم: منابع حقوق بین الملل
۱۰۸	مبحث سوم: منابع بین المللی حقوق جهانی سلامت
۱۰۸	گفتار اول: معاهدات بین المللی
۱۰۹	گفتار دوم: عرف بین المللی
۱۱۰	گفتار سوم: اصول کلی حقوقی
۱۱۴	مبحث چهارم: منابع ملی حقوق جهانی سلامت
۱۱۴	گفتار اول: قانون اساسی
۱۱۵	گفتار دوم: قانون عادی
۱۱۶	گفتار سوم: رویه قضایی ملی
۱۱۶	مبحث پنجم: سایر منابع حقوق جهانی سلامت
۱۱۷	گفتار اول: رویه قضایی بین المللی سلامت
۱۱۸	گفتار دوم: رویه قضایی منطقه‌ای سلامت
۱۱۸	گفتار سوم: دکترین

گفتار چهارم: اصل انصاف.....	۱۲۲
مبحث ششم: معاهدات و مصوبات ناظر بر حقوق جهانی سلامت.....	۱۲۳
گفتار اول: معاهدات و مصوبات ناظر بر سازمان جهانی بهداشت.....	۱۲۴
گفتار دوم: معاهدات و مصوبات ناظر بر سایر سازمان‌های بین‌المللی.....	۱۲۶
مبحث هفتم: حقوق جهانی سلامت و اسناد حقوقی نرم.....	۱۲۷
فصل چهارم - قلمرو حقوق جهانی سلامت.....	
مبحث اول: حقوق جهانی سلامت، حقوق اجتماعی و حقوق بین‌الملل اجتماعی.....	۱۳۲
گفتار اول: حمایت سلامت و ایمنی کار.....	۱۳۲
گفتار دوم: سبب اجتماعی حقوق سلامت و حقوق جهانی سلامت.....	۱۳۴
مبحث دوم: حقوق جهانی سلامت و حقوق بین‌الملل بشردوستانه.....	۱۳۶
گفتار اول: اقدامات سازمان جهانی بهداشت در خصوص حقوق بین‌الملل بشردوستانه.....	۱۳۷
گفتار دوم: اقدامات مشترک حقوق جهانی سلامت و حقوق بین‌الملل بشردوستانه.....	۱۳۸
مبحث سوم: حقوق جهانی سلامت، حقوق کیفری و حقوق بین‌الملل کیفری.....	۱۴۳
گفتار اول: رابطه بین حقوق جهانی سلامت و حقوق کیفری: از حیث روش.....	۱۴۳
گفتار دوم: رابطه بین حقوق جهانی سلامت و حقوق کیفری: از حیث محتوا.....	۱۴۴
مبحث چهارم: حقوق جهانی سلامت، حقوق محیط زیست و حقوق بین‌الملل محیط زیست.....	۱۴۵
گفتار اول: اقدامات مشترک حقوق جهانی سلامت و حقوق بین‌الملل محیط زیست.....	۱۴۸
مبحث پنجم: حقوق جهانی سلامت و حقوق مصرف‌کننده.....	۱۵۰
گفتار اول: رابطه حقوق جهانی سلامت و حقوق مصرف‌کننده از حیث سلامت و ایمنی غذای جهان.....	۱۵۱
گفتار دوم: رابطه حقوق جهانی سلامت و حقوق مصرف‌کننده از حیث ایمنی عمومی و رفاه.....	۱۵۳
مبحث ششم: حقوق جهانی سلامت، حقوق اقتصادی و حقوق بین‌الملل اقتصادی.....	۱۵۴
مبحث هفتم: حقوق جهانی سلامت و تجارت بین‌الملل.....	۱۵۷

بخش دوم - اصول و اسناد بنیادین حقوق بشری و

حقوق بشری و تعهدات دولت‌ها در خصوص حق بر سلامت

فصل اول - اصول و اسناد بنیادین حقوق بشری در خصوص حق بر سلامت.....	۱۶۵
مبحث اول: بررسی جایگاه حق بر سلامت در اسناد حقوقی سخت.....	۱۶۷
گفتار اول: منشور سازمان ملل متحد مصوب ۱۹۴۵.....	۱۶۸
گفتار دوم: اعلامیه جهانی حقوق بشر مصوب ۱۹۴۸.....	۱۶۹

- گفتار سوم: ميثاق بين المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب ۱۹۶۶..... ۱۷۲
- گفتار چهارم: ميثاق بين المللی حقوق مدنی و سياسی مصوب ۱۹۶۶..... ۱۷۸
- گفتار پنجم: کنوانسیون بين المللی رفع هر گونه تبعيض نژادی مصوب ۱۹۶۵..... ۱۸۲
- گفتار ششم: کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعيض علیه زنان مصوب ۱۹۷۹..... ۱۸۳
- گفتار هفتم: کنوانسیون حقوق کودک مصوب ۱۹۸۹..... ۱۸۳
- گفتار هشتم: کنوانسیون بين المللی حقوق راجع به اشخاص معلول مصوب ۲۰۰۶..... ۱۸۵
- گفتار نهم: کنوانسیون بين المللی راجع به حمايت از حقوق همه کارگران مهاجر و اعضای خانواده آن‌ها مصوب ۱۹۹۰..... ۱۸۶
- مبحث دوم: تفسیر عام شماره ۱۴ کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در خصوص حق بر سلامت..... ۱۸۸
- گفتار اول: بررسی و تحلیل تفسیر عام کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی..... ۱۸۹
- گفتار دوم: گزارش مخبر ویژه کمیسیون حقوق بشر..... ۱۹۳
- مبحث سوم: جایگاه حق سلامت در اسناد منطقه‌ای حقوق بشری..... ۱۹۵
- گفتار اول: کنوانسیون حمايت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی مصوب ۱۹۵۰..... ۱۹۶
- گفتار دوم: منشور اجتماعی اروپا مصوب ۱۹۶۱..... ۱۹۶
- گفتار سوم: کنوانسیون حقوق بشر امریکا مصوب ۱۹۶۹..... ۱۹۸
- گفتار چهارم: منشور آفریقا در مورد حقوق بشر و مردمان صوب ۱۹۸۱..... ۱۹۹
- مبحث چهارم: موافقت‌نامه‌های سازمان تجارت جهانی..... ۱۹۹
- گفتار اول: موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت..... ۲۰۰
- گفتار دوم: موافقت‌نامه اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی..... ۲۰۱
- گفتار سوم: موافقت‌نامه موانع فنی فراراه تجارت..... ۲۰۱
- مبحث پنجم: بررسی جایگاه حق بر سلامت در اسناد حقوقی نرم..... ۲۰۳
- گفتار اول: اعلامیه اسلامی حقوق بشر قاهره مصوب ۱۹۹۰..... ۲۰۳
- گفتار دوم: اعلامیه کنفرانس جهانی تغذیه مصوب ۱۹۹۲..... ۲۰۴
- گفتار سوم: اعلامیه کنفرانس جهانی اسکان بشر مصوب ۱۹۹۶..... ۲۰۵
- مبحث ششم: بیانیه آلمان آتا ۱۹۷۸..... ۲۰۷
- گفتار اول: سیاست‌های برنامه و چشم انداز سلامت برای همه..... ۲۰۸
- گفتار دوم: مراقبت‌های اولیه سلامت و اصول آن..... ۲۱۰
- گفتار سوم: منشور ارتقای سلامت اوتاوا مصوب ۱۹۸۶..... ۲۱۳

فصل دوم- گستره جهانی حق بر سلامت و مقررات بین المللی سلامت	۲۱۵
مبحث اول: رابطه سلامت و عصر جهانی شدن	۲۱۸
مبحث دوم: حق بر سلامت و عصر جهانی شدن	۲۲۰
مبحث سوم: دیپلماسی سلامت جهانی	۲۲۳
مبحث چهارم: تعریف دیپلماسی سلامت جهانی	۲۲۴
مبحث پنجم: مقررات بین المللی سلامت	۲۲۷
گفتار اول: اختیار استثنایی سازمان جهانی بهداشت	۲۳۱
گفتار دوم: از مقررات بین المللی بهداشت تا مقررات بین المللی سلامت	۲۳۲
مبحث ششم: فرایند تجدیدنظر در مقررات بین المللی سلامت سال ۲۰۰۵	۲۳۵
گفتار اول: ویژگی های عمده مقررات بین المللی سلامت سال ۲۰۰۵	۲۳۶
گفتار دوم: مقایسه مقررات بین المللی سلامت سال های ۱۹۶۹ و ۲۰۰۵	۲۳۸
مبحث هفتم: وضعیت اضطراری سلامت عمومی و نگرانی بین المللی	۲۳۸
فصل سوم- بررسی تعهدات دولت ها در خصوص حق بر سلامت	۲۴۵
مبحث اول: ماهیت تعهدات دولت ها با توجه به تفسیری عام شماره ۱۴ کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	۲۴۶
مبحث دوم: حق شهروندان به مثابه طلب (حق- طلب)	۲۴۸
مبحث سوم: ماهیت کلی تعهدات ناشی از میثاق بین المللی - حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	۲۵۱
در خصوص دولت ها	۲۵۱
مبحث چهارم: بند ۱ ماده ۲ میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	۲۵۲
مبحث پنجم: ابعاد، ماهیت و قلمرو تعهدات دولت ها	۲۵۶
گفتار اول: تعهد به محترم شمردن حق بر سلامت	۲۶۰
گفتار دوم: تعهد به حمایت	۲۶۵
گفتار سوم: تعهد به ایفاء	۲۶۶
گفتار چهارم: تعهد به مساعدت و همکاری بین المللی	۲۶۹
مبحث ششم: تعهدات سازمان های بین المللی غیردولتی، کارگزاری های تخصصی سازمان ملل و بخش های خصوصی در قبال حق بر سلامت	۲۷۲
مبحث هفتم: نظارت بر حق بر سلامت	۲۷۴
گفتار اول: حمایت بین المللی	۲۷۷
گفتار دوم: حمایت منطقه ای	۲۷۸
گفتار سوم: حمایت ملی	۲۷۹

۲۷۹	بند اول: رهنمودهای اخلاقی
۲۸۰	بند دوم: آموزش و تعلیم
۲۸۰	بند سوم: تقویت مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای
۲۸۱	بند چهارم: سازوکارهای حقوقی
۲۸۳	نتیجه‌گیری نهایی و پیشنهادات
۲۹۳	فهرست منابع
۲۹۳	۱- منابع فارسی
۲۹۳	الف: کتاب‌ها
۳۰۱	ب: مقاله‌ها
۳۰۸	ج: سندها
۳۰۹	د: پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکتری
۳۱۰	هـ: جزوه دانشگاه
۳۱۰	۲- منابع لاتین
۳۱۰	A: BOOKS
۳۱۸	B: ARTICLES
۳۲۷	C: DOCUMENTS
۳۳۷	D: INTERNET SOURCES (SITES)

مقدمه

بنا به دیپاچه منشور سازمان ملل متحد، قصد و اراده جامعه بین‌المللی «ایمان به حقوق بنیادین بشر، کرامت و ارزش شخص انسان» است. مطابق منشور یا معاهدات حقوق بشری دیگر، وظیفه دبایات متعاقد «احترام جهانی و رعایت مؤثر حقوق بشر برای همه، بدون تبعیض بود و کلیه اعضا متعهد به همکاری با آن سازمان برای نیل به مقاصد مذکور می‌باشند». ظرفیت مندرجات حقوق بشر برای بهبود سلامت و ارتقاء حق بر سلامت از مقبولیت و رسمیت معاهدات اصلی آن، اعلامیه‌ها، اصول و حتی اسناد غیر الزام‌آور دیگر استنباط می‌شود. توجه به جهانی حق بر سلامت، موجب شده است این حق در گفتمان و رویه‌های جامعه بین‌المللی حائز جایگاه ویژه‌ای شود. به مثابه زبان مشترک، ضابطه و چارچوب عمل، گسترش باید. اهمیت این بحث، معنوی است زیرا حق بر سلامت، به تعهد، و اقدام همه این جوامع بستگی دارد و به واسطه زبان درک همیاری بین آن‌ها مساعدت می‌کند. ملاحظه گستردگی سلامت به عنوان پدیده‌ای که مرز نمی‌شناسد و تنوع حوزه‌های مرتبط با آن و طیف بسیار پر دامنه اقداماتی که برای تحقق این حق لازم است، به‌خوبی نشانگر آن است که «حق بر سلامت تعهدی مشترک و برابر است» و «همبستگی جهانی»، یعنی مشارکت برابر همه عامل‌ها اعم از داخلی یا بین‌المللی را طلب می‌نماید. لذا مبنایی جهانی برای سلامت وجود دارد که سطح پایین‌تر و کمتر از آن در هیچ کشوری پذیرفته نیست. حق بر سلامت، حقی لازم‌الاتباع است و با توجه به رشد و گسترش جهانی شدن که ویژگی شاخص جهان امروز است حقوق در این زمینه نقش مهمی ایفا نموده و به تنظیم و تکامل نظامی جامع تحت عنوان «حقوق جهانی سلامت» یاری رسانده است. از بررسی‌های به‌عمل آمده جهت اعتلای حقوق جهانی سلامت در نظام حقوق بین‌الملل مبتنی بر منشور ملل متحد، آنچه مسلم است اصل «همکاری

بین‌المللی در حل مسائل بین‌المللی دارای خصلت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، یا بشردوستانه و تشریک‌مسابی در ارتقاء و پیشبرد «معیارهای عالی‌تر زندگی، اشتغال کامل، شرایط پیشرفت و توسعه اقتصادی و اجتماعی» و «حل مسایل بین‌المللی اقتصادی، اجتماعی، سلامت و مسایل مربوط به آن‌ها و همکاری بین‌المللی و فرهنگی و آموزش» که برای سعادت، رفاه و تأمین روابط مسالمت‌آمیز و دوستانه بین‌الملل ضروری است، سنگ بنای این نظام و «مرکز ثقل منشور» را تشکیل می‌دهد. گفتنی است، پس از جنگ جهانی دوم، فعالیت‌ها و اقدامات بین‌المللی سازمان‌های بین‌المللی و سازمان‌های غیردوایی در مورد سلامت عمومی و حقوق مرتبط با آن، چندان مؤثر نبودند. در این دوران به‌رغم اینکه قلمرو حقوق بین‌الملل به‌طور چشمگیری گسترش یافت، ظرفیت حقوق بین‌الملل برای کمک به ارتقاء و اعتلای حقوق سلامت عمومی جهانی، ناشناخته باقی ماند. دولت‌ها به‌طور حل مسایل سلامت و در نظر گرفتن تجربه تاریخی حقوق بین‌الملل حوزه سلامت، سازمان جهانی بهداشت را در سال ۱۹۴۸ تصویب کردند. علیرغم سابقه و توان پیشرفت حقوق بین‌الملل سلامت، سازمان جهانی بهداشت، این حقوق را طی پنجاه سال نخست، مورد توجه جدی و فراگیر قرار نداد.

اما در نیمه دوم دهه ۱۹۹۰، موضع نرمیدانه حقوق بین‌الملل و حقوق سلامت عمومی نسبت به یکدیگر تغییر یافت. «الین تیلور» یکی از حقوقدانان بین‌المللی فعال و مرتبط با موضوعات حقوق سلامت عمومی، معتقد است: «تقریباً از اواخر دهه نود، علاقه روبه‌رشد و بی‌سابقه‌ای به جلسات و فعالیت‌های مربوط به حقوق سلامت عمومی و حقوق بین‌الملل مشاهده شده است». برای مثال در دسامبر سال ۱۹۹۷ سازمان جهانی بهداشت و مؤسسه حقوق هند، پشتیبان مالی کنفرانس بین‌المللی حقوق جهانی سلامت در دهلی نو شدند. در آن کنفرانس، نمایندگان حاضر، اعلامیه حقوق جهانی سلامت دهلی نو را تصویب کردند. در کنفرانس بین‌المللی حقوق جهانی سلامت در دهلی نو، از این ایده مهم به‌شدت طرفداری شد که «حقوق به‌مثابه ابزار و وسیله‌ای برای اعتلای سلامت عمومی بوده و باید از آن استفاده شود». در این اعلامیه «همکاری میان نظام سلامت و نظام حقوقی و قانونی به‌منظور پیشرفت سلامت در جهان» مورد تأیید و تأکید قرار گرفت. به‌طور کلی در این اعلامیه تأکید شد، «همکاری دولت‌ها خدمت مهمی به

پیشرفت و اعتلای حقوق جهانی سلامت می‌کند». در ادامه این فعالیت‌ها، در نوامبر سال ۱۹۹۸، دانشگاه دوربان و شورای پژوهش پزشکی آفریقای جنوبی، گردهمایی بین‌المللی در زمینه حقوق سلامت عمومی برگزار کردند.

از آنجا که بررسی حقوق جهانی سلامت نشان می‌دهد شکل‌گیری آن، مستلزم به رسمیت شناختن حق بر سلامت به مثابه یک حق بنیادین بشری است لذا حق بر سلامت در بیشتر معاهدات حقوق بشر منطقه‌ای، بین‌المللی و جهانی مورد تأیید و تصویب قرار گرفته و به رسمیت شناخته شده است. بنابراین دولت‌ها در سطح ملی، بین‌المللی و جهانی نسبت به حق بر سلامت تعهداتی دارند و در صورتی که سازوکار اجرایی در این خصوص در میان آنها، عملکرد آن‌ها مبهم و بی‌ثمر خواهد بود. بنابراین اگر به صراحت بگوییم که در بحث‌ها چه نوع تکلیف داخلی و چه نوع تکلیف بین‌المللی دارند، در آن صورت مبنای نوعی از سازمان‌های جامعه مدنی در سطح داخلی و مراجع نظارتی در سطح بین‌المللی آنان را به اجرا برای این تکلیف وادار می‌کنند. لذا قابل توجه این است که حقوق جهانی سلامت در این قرارداد اجتماعی جهانی است. همه کشورها اعم از غنی و فقیر از این قرارداد، منتفع می‌شوند. زیرا چنین قراردادی مسؤولیت کشورها و دست‌اندرکاران امر سلامت را به صراحت مقرر می‌کند. حتی برخی کشورها تمایل دارند توافق‌های بین‌المللی را که هنوز مجالس آن‌ها تصویب نکرده‌اند، بپذیرند زیرا ممکن است پذیرش چنین تعهدی، پیش شرط قبول تعهدات متقابل دیگر کشورها باشد. «معاهدات حقوق بین‌الملل بشر، هر چند ضعیف باشند، معذکری نمی‌توانند مبنای قرارداد اجتماعی جهانی باشند». پس لازم است حق بر سلامت در عرصه داخلی یا بین‌المللی را به مثابه حق لازم‌الاتباع تلقی کنیم حتی اگر مرجعی بین‌المللی برای نظارت بر اجرای این تعهدات وجود نداشته باشد. در نهایت، «حق بر سلامت وقتی از نفوذ و قدرت تام برخوردار می‌شود که کشورهای غنی و فقیر به درک مشترک برسند که صرفاً کار و تجارت همیشه توفیق نمی‌یابد و تنها هنگامی نتیجه، مؤثر حاصل می‌شود که همکاری و همبستگی ملی، بین‌المللی و جهانی در مورد حق بر سلامت جازم‌تر و قوی‌تر باشد.

مفهوم و مضمون حقوق جهانی سلامت، وابستگی بین حقوق ملی و حقوق بین‌الملل را در نظر می‌گیرد. این وابستگی بیانگر نقش روبه‌رشد عوامل غیردولتی در

روابط بین‌المللی و گسترش قلمرو رشته‌ها و حوزه‌های مرتبط با این حقوق، پابندی به اجرای منابع حقوق جهانی سلامت، و زمینه‌های اندیشه حقوقی آینده در مورد حقوق سلامت در مفهوم جهانی، با لحاظ قرار دادن ماهیت جهانی تهدیدهای پیش‌روی سلامت انسان است. در نتیجه حقوق و رویه قضایی نباید برای مشکلات سلامت جهانی، نوش داروی بعد از مرگ باشند. حقوق یک هدف فی‌نفسه نیست بلکه در نهایت امری ناگزیر و مؤثر در تنظیم امور انسان است. نحوه استفاده از حقوق در مفهوم سلامت جهانی را می‌توان بهبود بخشید، اما الزام قانونی به تنهایی برای رفع مشکلاتی که دویاروی سلامت جمع بشر قرار دارد، کافی نیست.

بسی‌گان توجه به مقوله سلامت، بهداشت و درمان، نقش مهمی را در سیاست‌گذاری‌های دولت‌ها برای بخش عمومی جوامع پیشرفته ایفا می‌کند و در واقع تعیین‌کننده موقعیت اقتصادی و اجتماعی هر کشور است. حق بر سلامت هم‌جنبه اقتصادی، هم‌جنبه اجتماعی و هم‌جنبه فرهنگی دارد. تلاش در جهت حفظ شأن و کرامت فرد که بی‌عدالتی اقتصادی و اجتماعی نسبت به سلامت و بهداشت وی روی ندهد، جنبه اجتماعی و اقتصادی آن است. همچنین در صورتی که تلاش شود دسترسی به خدمات سلامت کافی، متناسب با زمینه‌های فرهنگی فرد تأمین گردد، جنبه فرهنگی دارد. به‌همین دلیل امروزه رویکرد اکثر کشورهای پیشرفته نسبت به سلامت و درمان علاوه بر رعایت معیارهای لازم سلامت و تندرستی، تأثیرات تولیدی، فراهم‌آوری فرصت‌های شغلی و کسب درآمد و تقویت زیرساخت‌های مرتبط نیز مطرح است. در نظام کارآمد، ارتقاء ساختارهای آموزشی سلامت جامعه، از وظایف اساسی دولت و مسئولین اجرایی آن نظام محسوب می‌شود و در این راستا ارایه برنامه‌های پیشنهادی در زمینه ریشه‌کن کردن فقر اقتصادی و اجتماعی و از میان بردن همه‌گونه تبعیض، نابرابری و تفاوت‌های منطقه‌ای، بین‌المللی و جهانی و تلاش در جهت تحقق راهبرد تأمین مراقبت‌های اولیه سلامت و مقابله با عواملی که ریشه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ... دارند و به‌نحوی سلامت انسان را در سطوح متفاوت مخدوش می‌کنند و به‌خطر می‌اندازند در بعد داخلی و بین‌المللی ضروری به‌نظر می‌رسند.

بیش از یک دهه است که «سلامت جهانی» نظام‌مند شده است. تعهد به ارایه راه‌حل‌ها و چاره‌ها در جهت بهبود آینده زندگی مردم جهان، ذهن نسل جدید مردم

خیر و انسان دوست، دانشمندان، هنرمندان سرشناس، کارآفرینان، دانشجویان و شهروندان مشتاق ایجاد تحول در این سیاره به هم پیوسته را به خود مشغول کرده است. کمک برنامه توسعه بین‌المللی برای سلامت پیوسته رو به افزایش است و بخش‌های خصوصی و متقاضیان نیز سهم روز افزونی را به عهده گرفته‌اند. لذا با توجه به رشد و گسترش جهانی شدن که ویژگی شاخص جهان امروز است حقوق در این زمینه نقش مهمی ایفا نموده و به تنظیم و تکامل نظامی جامع تحت عنوان حقوق جهانی سلامت، یاری رسانده است.

گفتنی است سلامت تنها وابسته به ساختار حقوقی (نظام سلامت ملی یا مجموعه‌ای گسترده از اراد حقوقی، رویه قضایی و نیز نظام سلامت بین‌المللی) نیست، بلکه با قلمرو بسیار گسترده‌تری ریشه در ارتباط است. در طول تاریخ بشر، حقوق طبیعی انسان‌ها، یعنی آن دسته از قواعد هر سنجی که از اراده حکومت‌ها برتر و نقطه نهایت مطلوب بشر است، همواره مورد توجه کتب فقهی یونان، روم و ادیان بوده است. فرد انسان، به صرف انسان بودن مستحق این حقوق است، به واسطه همین ویژگی است که از حقوق بشر مانند حق بر حیات و حق بر سلامت، به استیفاءات تغییر کرده‌اند و آن را یک سلسله حقوق طبیعی می‌دانند که مقتضای طبیعت و فطرت بشری بوده و عقل هر کس، بی‌هیچ واسطه‌ای بر آن حکم می‌کند. مرجع مکتوب این حقوق، اعلامیه جهانی حقوق بشر مصوب ۱۹۴۸ مجمع عمومی سازمان ملل متحد و معاهده‌های پیرو و متعاقب آن نظیر «ميثاق بين المللی حقوق مدنی و سیاسی»، «ميثاق بين المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی» است. اعلامیه جهانی حقوق بشر مشتق از تمامی گستره حقوق بشر در یک متن واحد و مبین تفاهم مشترک ملل جهان در زمینه حقوق غیرقابل سلب و نقض عموم اعضای خانواده بشری بوده و متضمن تعهدی معین و انکارناپذیر برای اعضای جامعه بین‌المللی است.

قواعد حقوق بین‌الملل و اسنادی چون اعلامیه جهانی حقوق بشر که تنظیم‌کننده روابط دولت‌ها، سازمان‌ها و شهروندان در سطح جهان هستند، مؤید این واقعیت‌اند که اگر راهبرد تأمین حقوق بشر افراد و در این مبحث، حق بر سلامت، ویژگی حداقلی نداشته باشد، از چرخه معیارهای حقوق بشر خارج و به ابزاری سیاسی و تبلیغاتی بدل و موجب بی‌اعتنایی به حقوق افراد بشر از این حیث خواهد شد.